

Кізіль Д.Р.

студент,

Науковий керівник: Чукаєва В.О.

кандидат історичних наук, доцент,

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА

Конституційне право розглядається в трьох аспектах: як галузь права в системі національного права, як наука і як навчальна дисципліна. Конституційне право як галузь права в будь-якій державі є складовою частиною національної правової системи і виконує в ній досить важливі завдання. Ця галузь права, як і інші, є сукупністю правових норм, що встановлюються і охороняються державою. Але конституційне право відрізняється від інших галузей права насамперед специфікою тієї сфери суспільних відносин, на регулювання яких спрямовані норми цієї галузі. Таким чином, ця галузь права як і інші, з одного боку, являє собою сукупність правових норм, що мають внутрішню єдність, загальні ознаки, а з другого – відрізняється від норм інших галузей права. Конституційне право України – провідна галузь національної правової системи. Деякі дослідники звертають увагу на те, що в сучасній юридичній літературі застосування того чи іншого терміна справедливо пов'язується з наявністю або відсутністю конституційного ладу, з тим, що найменування «конституційне право» базується на тому, що всі суб'єкти державно-правових відносин діють у межах конституції, і держава не повинна панувати над людиною [1, с. 7].

Мета роботи : розглянути Конституційне право України, як галузь права, проаналізувати і визначити важливість Конституційного права в житті людини, розглянути різні погляди в науковій літературі, як називати цю галузь права, та зазначити критерії за якими конституційне право України, відрізняється від інших галузей права.

Конституційне право як наука являє собою цілісну систему теоретичних узагальнень, що досліджує національне конституційне право кожної держави, вбачаючи у ньому фундаментальну галузь правової системи [4, с. 20]. У науковій літературі є різні погляди на те, як називати цю галузь права – конституційним чи державним правом. Ця дискусія виникла на початку XVIII ст. між захисниками державного права як вираження необмеженої, монархічної влади держави і

прибійниками конституційного права як демократичного обмеження державного свавілля з допомогою конституції. У вітчизняній літературі одностайно підтримується думка про доцільність іменування провідної галузі національного права України конституційним правом. Такий підхід відображає особливості сучасного етапу розвитку нашої держави і суспільства, який характеризується формуванням демократичної, соціальної і правової держави та інститутів громадянського суспільства [2, с. 121]. На вибір терміна значною мірою впливають традиції слововживання. Так, англосаксонська правова система традиційно використовувала термін «конституційне право», тоді як для германської характерним є термін «державне право».

В умовах, коли Україна йде від держави, яка базується на пріоритеті держави над особою, до демократичної, правової, соціальної держави, до конституційного правління, більш прийнятним видається найменування «конституційне право», яке базується на тому, що всі суб'єкти державно-правових відносин діють у межах конституції, а держава не повинна панувати над людиною. Конституція України є визначальним, основним джерелом цієї галузі права. Саме конституційне право має стати провідною галуззю права в правовій системі України. Це відповідає як світовій тенденції, так і сучасному етапу розвитку нашої держави і суспільства, прагненню побудувати в Україні демократичну, правову державу.

Предмет і метод правового регулювання – найбільш суттєві підстави поділу системи права на галузі права. Кожна галузь права, в тому числі конституційне право України, об'єднує такі правові норми, які врегульовують особливий, якісно визначений вид суспільних відносин, що потребують нормативної регламентації. Предмет правового регулювання – головна підстава для розподілу юридичних норм за галузями права. Конституційне право має свій предмет правового регулювання, пов'язаний з регламентацією політико-правових відносин, спрямованих на реалізацію державно-владних функцій, забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Специфіка предмета цієї галузі права проявляється в тому, що її норми регламентують відносини, які складаються в усіх сферах життєдіяльності суспільства: політичній, економічній, соціальній, духовній. Законодавство регулює базові відносини у цих сферах і його норми закріплюють насамперед основні принципи, що визначають устрій держави і суспільства. У них проявляються якісні характеристики держави: суверенітет, форма

державного устрою, належність влади народів, політична, економічна, ідеологічна багатоманітність, суб'єкти державної влади, загальні основи функціонування політичної системи України, символи держави. Так, у першому розділі Конституції України «Загальні засади» містяться норми, що регулюють основоположні суспільні відносини, які визначають устрій держави і суспільства. З конституційного права починається формування всієї системи національного права, всіх його галузей. Світова практика свідчить, що жодна галузь національного права будь-якої країни не може розвиватись, якщо вона не має підґрунтя в конституційних принципах або нормах конституційного законодавства чи, тим більше, якщо суперечить їм.

Крім того, предметом конституційно-правового регулювання є відносини, які визначають належність до громадянства, принципи, що характеризують становище людини в суспільстві і державі, її основні права, свободи і обов'язки. Ці відносини регулюються передусім другим розділом Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина». Вони є основоположними для всіх соціальних зв'язків, які формують суспільство, визначають основи статусу людини. Предметом конституційного регулювання є форми безпосередньої демократії, насамперед вибори, референдуми, система органів державної влади, основи їх функціонування, діяльність органів місцевого самоврядування, правовий статус органів законодавчої, виконавчої і судової влади, Конституційного Суду України, прокуратури України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, порядок їх створення, компетенція, основні форми діяльності. До предмета регулювання конституційного права належать: територіальний устрій України, символіка держави, основи правового статусу місцевого самоврядування.

Тож, ми можемо зазначити, що Конституційне право – провідна галузь права України, що являє собою сукупність правових норм, які закріплюють і регулюють суспільні відносини, що забезпечують організаційну і функціональну єдність суспільства як цілісної соціальної системи, основи конституційного ладу України, статус людини і громадянина, територіальний устрій держави, форми безпосередньої демократії, систему органів державної влади і місцевого самоврядування.

Допоміжним, але досить вагомим критерієм, за яким конституційне право України вирізняється серед інших галузей, є метод правового регулювання. Йдеться про сукупність способів і засобів правового

впливу на суспільні відносини. Головний метод конституційно-правового регулювання – владно-імперативний, який базується на владі й підпорядкуванні. Поряд з ним застосовується і диспозитивний метод регулювання суспільних відносин. Наприклад, виборче законодавство встановлює, що вибори є вільними. Тому ніхто не може примусити громадянина йти на вибори. Тобто держава і громадянин у цих правовідносинах є рівноправними суб'єктами.

Наприклад, порівнюючи конституційне право Німеччини та Франції, необхідно зазначити загальне – належність до романо-германської правової системи, а також особливе у змісті правових інститутів президентства, у виборчих системах. Певною мірою таке порівняння спричинено умовами розвитку держав і характером формування конституціоналізму як загального наукового напрямку [3, с. 44]. Законодавство деяких країн світу зобов'язує громадянина голосувати (Мексика, Туреччина, Аргентина та ін.), а у разі відмови до нього можуть застосовуватися санкції (штраф, короткотермінове ув'язнення). Таким чином, у цих країнах у основу виборчого законодавства покладено імперативний метод правового регулювання. У конституційному праві України використовується як диспозитивний метод правового регулювання, так і імперативний, однак домінуючим все таки залишається владно-імперативний метод. Застосовуючи вказані методи правового регулювання, конституційне право України гарантує народовладдя, основні права і свободи людини і громадянина, демократичний розвиток держави і суспільства, забезпечує функціонування інститутів державної влади та громадянського суспільства.

Отже, було розглянуто Конституційне право України, як галузь права, проаналізовано і визначено важливість Конституційного права в житті людини, розглянуто різні погляди в науковій літературі, як правильно називати цю галузь права, та зазначено критерії за якими конституційне право України, відрізняється від інших галузей права. Визначено, що допоміжним, але вагомим критерієм є метод правового регулювання.

Список використаних джерел:

1. Балакірева Р. С. Конституційне право України: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 388 с.
2. Стецюк П. Б. Основи теорії конституції та конституціоналізму: Посібник. Ч. 1. – Львів: Астролябія, 2003. – 548 с.

3. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник / За ред. О. Ріяки. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.

4. Конституційне право України: Підручник / За ред. В. Ф. Погорілка. – К.: Наукова думка, 2003. – 734 с.

Сорока О.Б.

студентка,

Науковий керівник: Віткова В.С.

кандидат юридичних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

УТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК БРОШНІВ-ОСАДСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Конституція України у ст. 140 гарантує право на місцеве самоврядування, згідно з якою, під місцевим самоврядуванням розуміється право територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1]. У 2014 році в Україні було схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, в якій, зокрема, зазначалось, що система місцевого самоврядування на сьогодні не задовольняє потреб суспільства, наголошувалося на великій кількості територіальних громад при низькій кількості населення; а також, що здійснення постійної фінансової підтримки через районні бюджети малочисельних територіальних громад з використанням системи дотацій вирівнювання є обтяжливим для державного бюджету та стримує розвиток малих міст і великих селищ [2]. В 2015 році було прийнято Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», яким урегульовано процес добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст, а також добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад (ч. 1 ст. 1) [3]. Брошнів-Осадська селищна об'єднана територіальна громада, що знаходиться в Рожнятівському районі Івано-Франківської області, була створена 29 жовтня 2017 року на основі чотирьох рад, а саме: смт. Брошнів-Осада, с. Креховичі, с. Кадобна,